

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

2. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин [пер. з англ. Р. Ткачук ; гол. ред. і автор передм. Дж. Перлін ; наук. ред. І. Лизогуб]. Харків: Центр освіт. ініціатив, 2001. 176 с.

3. Хилько М. Політична культура населення України: аналіз розвитку громадянських якостей. *Політичний менеджмент*. 2007. № 1. С. 115-126. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/khylko_politychna.pdf (дата звернення: 29.11.2023).

Пашина Наталія,
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології та міжнародних відносин
Маріупольський державний університет

Руденко Олександра
4 курс, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, денна форма навчання
освітня програма «Політологія»
Маріупольський державний університет

ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОПУЛІЗМУ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Тема популізму у політиці, особливо тема у західному дискурсі, широко обговорювалася останні кілька років. Причина в тому, що окремі політики-популісти та політичні сили досягли успіху у використанні цього інструменту в західній виборчій практиці.

Поява популістських партій в Європі була зумовлена низкою факторів, серед яких:

- Економічна криза
- Масова міграція
- Розширення ЄС

Ці фактори призвели до популізації політики популізму, що в глобальному масштабі відображається у зростанні популістських рухів і політичних партій [2].

Однак популізм у Центральній Європі має свої, притаманні лише йому особливості [1]. По-перше, популістські партії регіону, незважаючи на свої програмні принципи, «звертаються до народу в цілому, на відміну від корумпованої і безпорадної політичної еліти» [3]. Тобто, вони позиціонують себе не як конкретні політичні партії чи виборчі коаліції, а як альтернатива існуючим.

По-друге, популісти (в тій чи іншій мірі) виступають проти основної ідеї представницької демократії, яка полягає в тому, що політична більшість повинна бути обмежена вирішальним впливом конституції.

По-третє, популісти вважають, що своїм завданням зміну певних елементів системи «ліберального консенсусу» під час перехідного періоду: ті, що пов'язані з ринковими реформами, інтеграцією в європейські та євроатлантичні структури, а також з прийняттям націоналістичної мови чи поведінки.

Європейські популістські партії останнім часом стають дедалі популярнішими в багатьох європейських країнах. Однак через різноманітність цих партій та їхні різні ідеологічні підходи важко визначити загальні тенденції в їхньому розвитку. Тим не менш, можна відзначити деякі спільні риси, такі як:

1. Актуалізація популізму в цілому, тобто зосередження на потребах простих людей, ігнорування політичних еліт та критика європейських інституцій загалом.

2. Зростання підтримки націоналістичних і консервативних ідей та опозиції до міжетнічного чи культурного змішування.

3. Перехід до прямої демократії, використання соціальних мереж для збору підписів та зворотного зв'язку з громадянами.

У період 1990-2010 років популізм у Центральній Європі набув кількох основних форм: радикальний лівий і правий популізм, соціальний популізм, національний популізм і центристський (новий/новітній) популізм.

Лівий радикалізм у популістському контексті включав реформування комуністичних та залучення ортодоксальних політичних партій. На думку Л. Марча та К. Мудда, вони були антикапіталістичними і вірили, що можливий альтернативний соціальний та економічний порядок [4]. Серед країн Центральної Європи можна виділити кілька прикладів радикального лівого популізму: БСП - Болгарська соціалістична партія.

Серед країн Центральної Європи можна виділити кілька прикладів радикального лівого популізму: БСП - Болгарська соціалістична партія.

Радикальні праві популістські партії в Центральній Європі схожі на радикальні західні правопопулістські партії [1]. Вони поєднують популізм, націоналізм, ксенофобію та авторитаризм. До праворадикальних популістських партій належать PRM - «Велика Румунія».

Як показує досвід Центральної Європи, *національний популізм* є різноманітним. Партії цього руху не вдаються до ксенофобії та критики попередніх режимів. Існують також відмінності між національним популізмом і праворадикальним популізмом, оскільки націонал-популістські партії мають більше шансів отримати значну народну підтримку і, як

наслідок, домінувати в правлячій коаліції. Досить яскравим прикладом сучасного націонал-популізму є польська партія «Право і справедливість».

Отже, дослідивши передумови появи та тенденції розвитку європейських популістських партій, можна зробити висновок, що поява популістських партій в Європі була зумовлена низкою факторів: економічна криза, міграція, розширення ЄС. Через різноманітність європейських популістських партій та їхні різні ідеологічні підходи важко визначити загальні тенденції в їхньому розвитку. Тим не менш, можна відзначити деякі спільні риси: зростання актуальності популізму в цілому, зростання підтримки націоналістичних і консервативних ідей та перехід до прямої демократії.

Ці фактори призвели до популяризації політики популізму, що в глобальному масштабі відображається у зростанні популістських рухів і політичних партій. Наприклад, можна виділити партії ПНСР в Румунії, СНП в Словаччині, ПУЖТС в Угорщині, ЛПР в Польщі та ін.

Література

1. Гримська М. Крайні праві політичні партії в країнах Європи: ідеологічний та електоральний виміри: дис. політ. наук: 23.00.02. Київ., 2016. 416 с.
2. Майніна М. Легітимація євроскептицизму в Європейському Союзі як тренд сучасності. *Вісник НТУУ «КПІ»*, 2019. С. 45–50.
3. Романюк А. Популізм і розвиток партійної системи в Україні / А. Романюк // *Партійна система сучасної України: еволюція, тенденції та перспективи розвитку. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 24 – 25 листопада 2011 р.* К.: Інститут політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, 2012. С. 242-258.
4. Mudde C. The Populist Zeitgeist // *Government and Opposition*. 2004. N 39 (4). S. 541–563. Nationalratswahl 1999. *SORA Institute for Social Research and Consulting* // SORA. URL: <http://www.sora.at/themen/wahlverhalten/wahlanalysen/nrw99.html> (дата звернення 17.10.2023.)